

TOISEN SOINNUN ETSIJÄT – TEEMA 8 – NUORISOTYÖTÄ, YHDISTYS- JA KLUBITOIMINTAA

HUOM! Tämä teksti on ns. final draft eli viimeinen käsikirjoitusversio, joka on käynyt läpi vertaisarvioinnin ja hyväksytty. Viittaukset ainoastaan julkaistuun versioon teoksessa *Toisen soinnun etsijät. Turkulaisen populaarimusiikin villit vuodet 1970–2017*. Toim. Pertti Grönholm ja Kimi Kärki. Turun Historiallinen Arkisto 70, Turun Historiallinen Yhdistys 2017. ISBN 978-9527-0450-77.

”ROCK-ANTROPOLOGI” TIMO SAARNIEMI

Lauri Keskinen

Esteetikko, tarkkailija, rock-antropologi, pop-semiootikko – turkulainen Timo Saarniemi (1942–2005) määritteli itsensä monella käsitteellä ja hän myös edusti eri asioita eri ihmisille. Renessanssiajan ihmisihannetta arvostanut Saarniemi oli äidinkielenopettaja sekä valtiotieteiden lisensiaatti ja kirjailija, mutta vahvimman muistijäljen hän lienee jättänyt turkulaisiin polkiessaan pitkin Turun katuja Pyrkijä-pyörällä mustissa nahkahousuissaan, kameralaukku olalla roikkuen. Hänen kohteenaan olivat yleensä opiskelijoiden suosimat keikkapaikat tai hänen ”Bermudan kolmionsa”, opiskelijaklubit TVO, Kåren ja S-Osis. Niissä ja kesäisillä festareilla Saarniemi tarkkaili, valokuvasi ja jutusteli rokkidiggareiden kanssa. Tätä osallistuvaa antropologiaa Saarniemi harrasti vuodesta 1983 lähtien kuolemaansa asti ja sen tuloksena syntyi satoja ”antropologisia kuvaraportteja”, joita hän sitten underground press -tyyliin monisti valokopioiksi ja jakoi eteenpäin. Raporttien teemat vaihtelivat matkailusta urheiluun ja opiskelijaelämästä musiikkitapahtumiin.

Raporttien koko vaihteli parista sivusta yli sataan, ja ne koostuivat A4-arkeille liimatuista valokuvista ja Saarniemen tussilla kirjoittamista kommentteista. Valtaosa kuvista oli pikaisesti räpsittyjä otoksia, joissa teknistä laatua tärkeämpää olivat kokemusten ja vaikutelmien välittyminen eli niin kutsuttu impressio. Saarniemi nimitti raporttejaan popsemioottisiksi kollaaseiksi. Ottamiaan kuvia hän esitteli luennoissaan Helsingin ja Turun yliopistoissa nuoriso- ja rock-kulttuurista antropologisena ilmiönä. Luennot liittyivät Saarniemen sosiologian opintoihin, joiden päätteeksi hän valmistui valtiotieteiden lisensiaatiksi vuonna 2002. Osallistuvaan havainnointiin häntä innoitti ennen kaikkea hänen tieteellinen oppi-isänsä ja mentorinsa, sosiaali-antropologian apulaisprofessori Arne Runeberg. Filosofian kandidaatiksi, pääaineenaan suomen kieli, Saarniemi oli valmistunut Helsingin yliopistosta jo vuonna 1989.

The Beatlesin kohottua maailmanmaineeseen 1960-luvulla nuori Saarniemi innostui brittiläisestä mersey beatista. Kevyeen poppiin kohdistunut ihastus johdatti hänet 1960-luvun lopulta lähtien vuosittain Brittein saarille, musiikkityylin alkulähteille. Toinen Saarniemen ihastuksen kohde oli The

Doors -yhtyeen solisti Jim Morrison. The Doorsin kappaletta 'People Are Strange' mukaillen Saarniemi totesikin olevansa *stranger in the night*, yön muukalainen. Hän liikkui underground-piirien liepeillä, näppäsi kuvansa ja katosi taas yöhön käyden useissa paikoissa saman illan aikana. Valokuvat hän kehitytti valokuvausliikkeessä heti ensimmäisen tilaisuuden tullen; näin aistimukset ja tunnelmat piirtyivät raportteihin tuoreeltaan. Merkittävimpiä otoksiaan Saarniemi esitteli valokuvanäyttelyissä. Kesäkuussa 1999 hän esiintyi Down By The Laituri -festivaalin vuoden laituritaiteilijana ja hänen valokuviaan esiteltiin galleria Paula Väänäsessä. Saarniemelle laituritaiteilijuus oli rock-antropologin uran toinen huippukohta, vuoden 1970 Ruisrock-festivaalin ohella.

Saarniemen tunnettuus ei rajoittunut yksinomaan Turkuun tai Varsinais-Suomeen, sillä lukuisilla – oletettavasti tuhansilla – mielipide- ja yleisönosastokirjoituksillaan hän jätti kirjallisen kädenjälkensä myös valtakunnalliseen mediaan. Hän kirjoitti omalla nimellään ja nimimerkeillä lehtiin, kuten *Rumbaan*, *Helsingin Sanomiin* ja *Turun Sanomiin* ja kävi toisinaan jopa ”keskustelua” itsensä kanssa. Hänen nimissään huhutaankin olevan mielipidekirjoittelun epävirallinen Suomen ennätys.

Saarniemen kirjalliseen jäämistöön, jota on kaikkiaan 40 hyllymetriä ja jota säilytetään Turun maakunta-arkistossa, tutustuessa ei voi välttyä ajatukselta, että hän oli ennen kaikkea keräilijä. Omien sanojensa mukaan hän keräsi ja arkistoi kaikki omistukseensa päätyneet paperinpalat. Nuorena hänen keräilyvimmansa kohdistui postimerkkeihin ja tulitikkuaskeihin, aikuisena t-paitoihin ja solkivöihin sekä 1900-luvun alkupuolen lounaissuomalaisen saaristolaiskulttuurin esineistöön. Myös raportit, niissä eritoten valokuvat, olivat keräilyä: niihin tallentui katoavia hetkiä ja tunnelmia – impressioita – nuoruudesta, underground-kulttuurista ja rockista. Niissä esiintyi Metallican, Nirvanan ja Red Hot Chili Peppersin kaltaisia maailmantähtiä, mutta myös turkulaisia suuruuksia ja aloittelevia opiskelijabändejä.

”ROCK-ANTROPOLOGI” TIMO SAARNIEMI

Alkuperäisaineisto

Arkistoaineisto

Timo Saarniemen kokoelma, Turun maakunta-arkisto.

- Kaupunkiantropologiset ja matkaraportit
- Opiskelijakulttuuria käsittelevät raportit
- Festivaaleja käsittelevät raportit
- Turkulaisia keikkoja ja keikkapaikkoja käsittelevät raportit

Aikalaiskirjallisuus

Saarniemi, Timo: *Eurooppalainen matkapäiväkirja*. Timo Saarniemen 60-vuotisjuhlakirja matkoilta Euroopassa 1969–2001. Äidinkielen Opetustieteen Seuran Kaunokirjallisia Julkaisuja, Turku 2002.

Saarniemi, Timo: *Oman itsensä sankari*. Timo Saarniemen juhlakirja merkkipäivänä 27.7. 1992.

Esipuhe: Auli Koponen, Sirkka-Liisa Rauramo & Katri Sarmavuori. Äidinkielen Opetustieteen Seura ry:n Tutkimuksia 7, Turku 1992.

Tutkimuskirjallisuus

Vainionpää, Suvi: *”Ihmisiä, ihmisiä, ihmisiä! Tuhansittain”*: Rock-antropologi Timo Saarniemen raportit TVO:lta vuosina 1984–2005. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turku 2013.